

3

**Passejant
pel Vallès Occidental**

3 Passejant pel Vallès Occidental

El Vallès Occidental, malgrat ser una comarca amb un destacat caràcter industrial i fortament humanitzada, ha sabut conservar una sèrie d'espais naturals que conjuguen un paisatge únic amb un destacat patrimoni arquitectònic i cultural. En aquests espais naturals esperen al visitant un munt de racons amagats i noves sensacions per descobrir, molt a prop de casa i molt lluny de la vida

de la ciutat. Els parcs naturals de Sant Llorenç del Munt i l'Obac i el de Collserola es configuren com els dos espais naturals més importants de la comarca. Però a banda dels parcs naturals cal destacar l'existència d'altres racons on la natura i el paisatge es conserven com un recurs més.

Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

Perfil de Sant Llorenç del Munt

Aquest entorn natural de més de 13.000 hectàrees, format per cingleres i canals de roca conglomerada i boscos mediterranis d'alzinars i pinedes, amaga un important patrimoni natural i arquitectònic. Els municipis de Castellar del Vallès, Matadepera, Rellinars, Sant Llorenç Savall, Terrassa i Vacarisses es configuren com a portes d'accés al massís.

El cim de la Mola (1.104 metres), amb el monestir benedictí de Sant Llorenç del Munt, i el cim del Montcau (1.056 metres) són dues de les excursions clàssiques per als aficionats al senderisme. Ara bé, són múltiples els camins que ens permeten gaudir de la natura i dels seus encants.

Al Parc Natural també es localitzen vies d'escalada. No obstant això, aquesta activitat es troba regulada i limitada a determinades àrees i èpoques de l'any.

Les coves es constitueixen com un element característic del massís, i permeten la pràctica de l'espeleologia; entre les més conegudes i accessibles al públic general destaquen la cova Simanya o la cova del Drac.

La història ha influït en aquest espai i són múltiples els vestigis existents de diferents èpoques. Així doncs, des de la prehistòria fins a l'actualitat l'ésser humà ha deixat la seva empremta en tot aquest entorn. Des d'ermites (Sant Jaume de Vallverd, Santa Maria de les Arenes, Santa Agnès...), castells (la Torrota de Vacarisses), fins a masies (El Marquet de les Roques, Can Pobla, Casa Nova de l'Obac...).

*Marquet de les Roques
(Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac)*

Parc de Collserola

Més de 8.000 hectàrees integren el Parc de Collserola, el segon gran espai natural de la comarca, al qual es pot accedir per Cerdanyola, Montcada i Reixac i Sant Cugat del Vallès. En aquest espai es pot gaudir dels camins i senders tant a peu com amb bicicleta i a cavall.

Les passejades a peu ofereixen un ampli ventall de possibilitats, com el recorregut des de Sant Cugat passant pel pi d'En Xandri, la Torre Negra, l'ermita de Sant Adjectori fins al Tibidabo, amb vistes espectaculars de Barcelona, o pujar al Puig Madrona o accedir a l'àrea de lleure de Can Coll.

La bicicleta també es constitueix com un altre element de lleure dins d'aquest entorn natural: anar de Sant Cugat a Cerdanyola pel mig del bosc o travessar la Vall de Sant Iscle fins a Barcelona es configuren com dos itineraris tradicionals de descoberta del parc. Una altra manera de gaudir d'aquest entorn és fer-ho a cavall.

Àrea de lleure de Can Coll

Senders del Parc de Collserola

Vista dels Cingles de Gallifa

Els Cingles de Gallifa

El petit municipi de Gallifa, ubicat a l'extrem més septentrional de la comarca, ofereix un entorn únic: els masos, el castell i els camps de conreu s'han mantingut fins avui en dia sota els cingles de Sant Sadurní.

Són múltiples les excursions que es poden realitzar en aquest entorn, tant a peu com amb bicicleta: apropar-nos al Gorg Negre, pujar fins al castell o visitar l'església de Sant Pere i Sant Feliu dins el nucli urbà i les ermites de Sant Sadurní i del Grau són algunes de les propostes més interessants.

La Serra de Galliners

Aquest espai protegit del municipi de Sant Quirze, dins la plana vallesana, es constitueix com un dels corredors biològics més destacats, format per un paisatge típicament mediterrani on predominen els boscos de pi, alzina i roure.

El punt més alt de la serra és el mirador de la Torre de Guaita o el Pujol Blanc, on hi ha vistes panoràmiques de la plana, Collserola, Sant Llorenç del Munt, Montserrat i el Montseny.

Vessant nord de la Serra de Galliners

La vall del riu Ripoll

El riu Ripoll es constitueix com un element natural vertebrador del territori. A les seves ribes es localitzen una sèrie d'elements arquitectònics que el converteixen en un espai de lleure supramunicipal i on el bosc de ribera s'erigeix com a principal element paisatgístic. Aquest curs fluvial transcorre pels termes municipals de Barberà del Vallès, Castellar del Vallès, Montcada i Reixac, Ripollet, Sabadell i Sant Llorenç Savall.

Aquest itinerari, en la seva part més septentrional, té caràcter de corriol apte únicament per a excursionistes, però a mesura que anem baixant cap a la plana es torna apte per a l'ús ciclista.

En tot aquest recorregut són múltiples els recursos turístics que anem trobant com ara molins (l'Agell, d'en Santó, Morneau), masies (Can Deu, Can Pagès, el Sabater Vell), gorgs (d'en Fitó, del diable, Vilaterçana) i fonts.

La vall del riu Ripoll

Passejades a peu i amb bicicleta

Els senders del Vallès Natural

El Vallès Natural és una xarxa de 260 quilòmetres de senders que travessa tots els municipis de la comarca. Aquests senders ofereixen múltiples possibilitats d'itineraris i de recorreguts en l'entorn natural.

La totalitat d'aquests senders es poden realitzar caminant, i en altres casos també es poden recórrer amb bicicleta i a cavall. Aquesta xarxa complementa l'oferta d'itineraris existents als parcs naturals i apropa aquests entorns naturals als municipis.

Els GR i PR

El Vallès Occidental compta amb diversos senders de gran recorregut (GR) i de petit recorregut (PR) per a l'ús senderista que complementen tota l'oferta d'itineraris i recorreguts en l'entorn natural.

El GR 5 travessa tota l'àrea nord de la comarca i és un tram de la mítica travessa Matagalls-Montserrat, inserint-se pel Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac.

El GR 6 és l'itinerari clàssic a través del Vallès que enllaça Barcelona i Montserrat travessant el Parc de Collserola. Una variant d'aquest itinerari és el GR 96. El GR 92 travessa el Parc de Collserola d'est a oest fins a la Serra de Marina. És un itinerari transversal, que es complementa amb el GR 97, el qual també travessa la comarca transversalment unint els municipis de Terrassa, Sabadell i Granollers.

Per últim, el GR 173 es constitueix com un itinerari de nord a sud i que enllaça els dos parcs naturals de la comarca a partir de la plana vallesana.

Els senders de petit recorregut acaben de completar tota aquesta oferta de camins i senders per gaudir i apropar-nos a la natura.

Patrimoni històric i cultural

L'ésser humà es va establir des de ben antic al Vallès Occidental i, de fet, històricament ha estat una comarca caracteritzada per ser un lloc de pas –i d'assentament, en moltes ocasions– de les diferents civilitzacions que en un moment o altre, d'un lloc o un altre, han arribat a la península Ibèrica.

Restes del neolític i el megalític

Troblem restes del neolític a la Cova Simanya a Sant Llorenç del Munt; al Pla de la Bruguera a Castellar del Vallès; a Can Feu a Sabadell; a la Torre Negra a Sant Cugat del Vallès, i a la bòbila Madurell a Sant Quirze del Vallès. De l'època megalítica són el menhir de la Pedra Llarga a Palau-solità i Plegamans i el dolmen de la serra Cavallera a Sentmenat.

Dolmen de la serra Cavallera (Sentmenat)

Poblat ibèric de Ca n'Oliver (Cerdanyola)

Els ibers a la plana vallesana

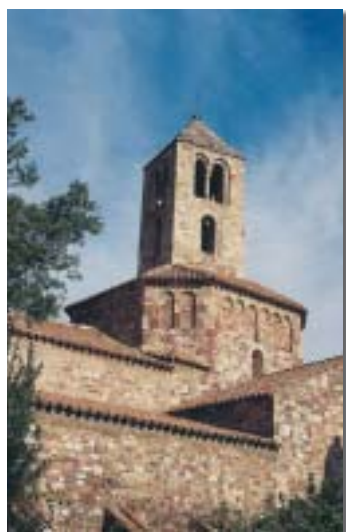
La tribu ibèrica dels laietans s'instal·là a la plana vallesana i la va convertir en una de les zones més poblades de Catalunya. Els ibers ens han deixat nombrosos poblats, que establiren en llocs aturonats. Un bon exemple, actualment visitable, el trobem al poblat de Ca n'Oliver, a Cerdanyola del Vallès.

El testimoni dels romans

De l'arribada dels romans a la comarca, ara fa uns dos mil anys, en donen testimoni les restes trobades a diferents poblacions, com per exemple a Arraona (Sabadell), Egara (Terrassa), Castrum Octavianum (Sant Cugat del Vallès) o el mateix pont del Diable de Castellbisbal.

Pont del Diable (Castellbisbal-Martorell)

Conjunt de Sant Pere de Terrassa

L'època visigoda

Després de la romanització vindrà la cristianització, amb un parèntesi al segle VIII per la invasió musulmana. De l'època visigòtica, n'hi ha vestigis a Sant Pau de Riu-sec (Sabadell) o Santa Maria de Santiga (Santa Perpètua de Mogoda), entre d'altres llocs. Però destaca, per sobre de tots, Sant Pere de Terrassa, testimoni de l'antic bisbat d'Ègara, erigit el segle V. Dins el clos tancat i enjardinat hi ha el notabilíssim conjunt de les tres esglésies de Sant Pere, Santa Maria i Sant Miquel d'Ègara, edificis bastits al segle VII per bé que foren ampliat o modificats en l'època romànica. El conjunt fou declarat monument historico-artístic el 1931.

El romànic

Arribats ja a l'època medieval, als segles XI i XII la recuperació demogràfica va fer possible la construcció de moltes esglésies que han arribat fins als nostres dies. És el gran moment de l'art romànic. En aquest sentit, destaca el monestir benedictí de Sant Cugat del Vallès, amb l'espectacular claustre romànic, la grandiosa església de transició al gòtic i el conjunt fortificat que envolta l'antic clos.

Monestir de Sant Cugat

Sant Fermí de Rellinars

Sant Feliu de Vilamilans

Altres aportacions del romànic són Sant Pere de Reixac, Santa Maria de Palau-solità, Sant Esteve (Ripollet), Sant Salvador (Polinyà), Sant Feliu de Vilamilans (Sant Quirze del Vallès), Sant Pere i Sant Feliu (Gallifa), Sant Iscle de les Feixes (Cerdanyola del Vallès), Sant Pere de Rubí, Santa Maria de Taudell (Viladecavalls), Sant Pere i Sant Fermí (Rellinars), entre moltes d'altres. De l'època medieval també es conserven diversos castells com són els de Sentmenat, de Barberà, de Plegamans, de Castellar o Clasquerí, de Vallparadís (Terrassa), Torre Negra (Sant Cugat del Vallès), tots ells de notable valor patrimonial.

Sant Salvador de Polinyà

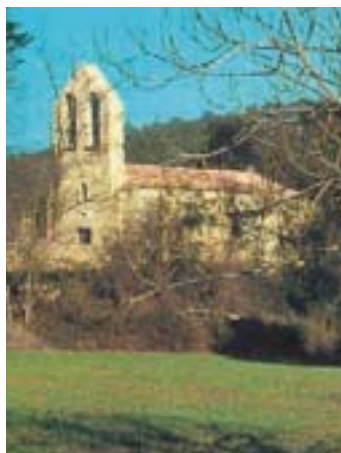

Santa Maria de Taudell (Viladecavalls)

Però d'aquest període també cal mencionar l'antic monestir de Sant Llorenç del Munt, que corona la Mola, amb la seva notable església romànica, o l'església de Santa Maria de Barberà del Vallès, que conserva interessants pintures murals de l'època.

Castell de Castellar

Sant Iscle de les Feixes

La Torrota de Vacarisses

S. XIV-XVI: l'artesanat tèxtil i la prosperitat al camp

La baixa edat mitjana, amb els alts i baixos d'epidèmies, guerres i pestes, veurà, especialment a partir del segle XIV, el desplegament de l'artesanat tèxtil a Terrassa i a Sabadell amb la creació dels gremis de paraires (llaners) i la transformació dels molins de cereals en molins drapers, preludi de la moderna industrialització. El segle XVI va ser un període de gran prosperitat al camp català que es fa evident amb la construcció de grans masies, moltes de les quals han perdurat fins a l'actualitat, la masia de Can Deu i la casa Duran de Sabadell en són un bon exemple.

Casa Duran (Sabadell)

La industrialització

L'expansió del conreu de la vinya, especialment al segle XVIII, va permetre l'acumulació de capital que va fer possible el comerç i l'inici de la industrialització que es consolidaria el segle XIX. Va ser al llarg d'aquest segle quan es va produir un fort impuls econòmic a la comarca, esdevenint una punta de llança de la industrialització a Catalunya i a Espanya. I va ser, en aquest cas, una industrialització especialitzada en el sector tèxtil i concentrada de manera rellevant a les ciutats de Sabadell i Terrassa.

A la segona meitat del segle XIX, aquestes dues ciutats

van arribar a concentrar el 75% de la indústria llanera catalana; el 1877 van obtenir el títol de ciutat i van desenvolupar una vida social, política i cultural molt activa, concentrant en aquell període tres quartes parts de la població comarcal. És el moment de l'arribada del ferrocarril a la comarca.

La industrialització va potenciar també el desenvolupament del sector de serveis. En aquesta època van aparèixer institucions de crèdit i d'estalvi, com els bancs i caixes d'estalvi de Sabadell i de Terrassa.

Masia Freixa (Terrassa)

Museu de la Ciència i de la Tècnica de Terrassa

D'aquella primera gran industrialització de la comarca i de la seva època, en queda un ric patrimoni arquitectònic, especialment a les dues capitals comarcals.

En aquest sentit, a Terrassa destaquen les antigues residències de la burgesia benestant com la masia Freixa, obra cab-

dal del modernisme; edificis públics com la Casa de la Ciutat i l'Escola Universitària d'Enginyeria Tècnica; antigues fàbriques com Aymerich, Amat i Jover (actual Museu de la Ciència i de la Tècnica); el Mercat de la Independència; la basílica del Sant Esperit, o l'antic convent de Sant Francesc.

Mercat Central de Sabadell ▲

◀ Biblioteca Vapor Vadia (Sabadell)

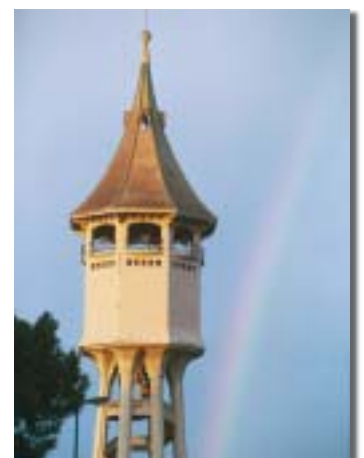
Celler de Sant Cugat ▲

Palau Tolrà (Castellar del Vallès) ▲

Església de Sant Esteve (Castellar del Vallès) ▲

Torre de l'Aigua (Sabadell) ▲

La història recent

La història més recent està marcada per la guerra civil de 1936-1939 i la dura postguerra, amb la repressió de la dictadura. Un nou període de creixement industrial als anys seixanta provocarà l'arribada en massa de població immigrant. El gran desenvolupament econòmic i urbanístic, entre 1960 i 1975, es féu sense ordre, amb dèficits d'equipaments i serveis. A partir de la crisi econòmica de 1973 s'inicien les successives crisis del tèxtil i la reconversió industrial de la comarca, que anirà seguida d'un procés de terciarització econòmica. Amb l'arribada de la democràcia també arriben els desitjats equipaments (educatius, sanitaris, culturals,...), les noves infraestructures de comunicació, i la renovació i la transformació urbana de pobles i ciutats. L'arquitectura moderna s'obre pas a les noves àrees de creixement urbà, com és el cas de l'Eix Macià de Sabadell.

Parc de Vallparadís (Terrassa) ▲

Parc del Nord (Sabadell) ▲

Cultura popular

Cavalcada de Reis (Terrassa)

*Aplec de Castellar Vell
(Castellar del Vallès)*

El calendari festiu vallesà és ampli:

- Comença amb les cavalcades dels Reis, que se celebren a la majoria de poblacions.
- Per la diada de Sant Antoni Abat es fan passades de cavalleries i carruatges a diverses poblacions.
- El Carnestoltes ha assolit un gran nivell de participació a la major part de pobles i ciutats.
- Entre maig i setembre tenen lloc la major part de festes majors a la comarca.
- La castanyada es celebra a la tardor.
- L'hivernal cicle nadalenc amb els tradicionals pessebres completa el cicle festiu.

Al llarg de l'any, però, també tenen lloc diversos aplecs populars, de caràcter festiu, relacionats generalment amb alguna ermita o església: Sant Medir a Sant Cugat, la Salut a Sabadell, Sant Pere de Reixac a Montcada i Reixac, Castellar Vell a Castellar del Vallès, Sant Muç a Rubí, Sant Iscle a Cerdanyola del Vallès...

*Mercat Medieval
a Palau-solità i Plegamans*

Els tres tombs de Ripollet

Aplec del pa de Barberà del Vallès

Fires i mostres

El lligam existent entre la tradició i el dinamisme econòmic de la comarca es posa de manifest en les diverses fires i mostres que es realitzen al llarg de l'any a diferents poblacions.

Les mostres gastronòmiques que es celebren entre abril i juny a Castellar del Vallès, Ripollet, Cerdanyola del Vallès, Montcada i Reixac i Sant Quirze del Vallès ho demostren.

Mostra gastronòmica de Sant Quirze del Vallès

Mostra de Ripollet

Cultura tradicional

La comarca disposa d'una cultura popular rica en manifestacions folklòriques. Una gran quantitat de grups de cultura d'arrel tradicional i popular tenen una activa presència a la majoria de poblacions vallesanes, on actuen en cors, cobles, entitats sardanistes, colles de bastoners i grallers, colles geganteres, etc. Els esbarts inclouen en el seu repertori la dansa típica del Vallès, el ball de gitanes, que encara es manté viu a diversos pobles. També anomenat ball de plaça, antigament se celebrava en l'època del Carnaval, però avui se sol ballar en diferents èpoques de l'any (festes majors, trobades d'entitats, etc.). En aquest sentit, l'Esbart Dansaire de Rubí du a terme una magnífica tasca de revaloració de les peces més interessants i belles del folklore català, que ha projectat també a escala internacional.

Esbart Dansaire de Rubí ▲

Minyons de Terrassa ▲

Gegants de Matadepera ▲

Malgrat no haver-hi tradició castellera a la comarca, l'any 1979 es va fer la presentació pública de la colla castellera Minyons de Terrassa. La seva trajectòria ha estat inèdita en el món dels castells, fins al punt que en molt poc temps han assolit els castells de la màxima categoria, entrant a formar part del grup

de les principals colles castelleres del país. Amb els anys van anar apareixent noves colles castelleres a la comarca, com ara els Castellers de Sabadell, els Castellers de Terrassa, els Castellers de Rubí, els Castellers de Sant Cugat, els Castellers de Cerdanyola o els Vaillets de Ripollet.

Vida associativa i cultural

La comarca destaca per la seva rica vida associativa i cultural (més de 3.800 associacions registrades, moltes de les quals són de caràcter cultural). De Sabadell cal destacar

l'Acadèmia de Belles Arts, l'associació Amics de l'Òpera o La Faràndula. De Terrassa en destaca l'associació Amics de les Arts de Terrassa.

Amics de l'Òpera de Sabadell ▲

Amics de les Arts de Terrassa ▲

Referent cultural

Gairebé totes les poblacions disposen de centres culturals, casals o ateneus per acollir les activitats culturals. El Teatre Principal, la Faràndula i el Sol a Sabadell, el Centre Cultural i el Teatre Alegria a Terrassa, el Centre Cultural de Sant Cugat, l'Ateneu de Cerdanyola i la Sala de Rubí són els de més capacitat i renom.

Entre les programacions de més projecció hi ha la temporada d'òpera de

Sabadell i la de dansa de Terrassa, el Festival Internacional de Jazz de Terrassa, el Festival Internacional de Blues de Cerdanyola i el Festival d'estiu 30 nits de Sabadell, entre d'altres.

La quantitat d'equipaments culturals de la comarca és elevada: un total de 32 biblioteques públiques, 11 biblioteques d'institucions d'ensenyament superior, 21 biblioteques especialit-

zades, 18 arxius i nombroses galeries d'art repartides per tota la comarca. A aquesta oferta cal afegir una presència notable de sales de cinema, la majoria en forma de multicinemes (dos a Terrassa, dos a Sabadell, dos a Sant Cugat del Vallès, i un a Cerdanyola del Vallès i a Barberà del Vallès). La comarca també ofereix la possibilitat de visitar un gran nombre de museus, temàticament molt diversos.

Teatre Principal de Sabadell

Auditori de Sant Cugat

Teatre Alegria de Terrassa

La Sala de Rubí

Museu de la Pagesia de Castellbisbal

Escola Municipal de música, Museu i Biblioteca de Santa Perpètua de Mogoda

MUSEU	MUNICIPI
Museu Nacional d'Escacs	Castellar del Vallès
Museu Municipal de la Pagesia	Castellbisbal
Museu d'Història local A. Ortadó	Cerdanyola del Vallès
Fundació Llorenç Artigas	Gallifa
Museu municipal les Maletes	Montcada i Reixac
Museu Arxiu Fundació Folch i Torres	Palau-solità i Plegamans
Castell-Ecomuseu Urbà	Rubí
Museu de Paleontologia Miquel Crusafont	Sabadell
Museu d'Art de Sabadell	Sabadell
Museu d'Història de Sabadell	Sabadell
Museu d'Eines del Camp (Can Deu)	Sabadell
Museu de Sant Cugat	Sant Cugat del Vallès
Casa de Cultura Vila-Puig	Sant Quirze del Vallès
Museu Historicoarqueològic	Santa Perpètua de Mogoda
Museu de la Ciència i de la Tècnica	Terrassa
Museu Tèxtil	Terrassa
Museu de Terrassa	Terrassa

Esports

També cal assenyalar l'aportació esportiva i cultural d'entitats excursionistes d'un llarg bagatge a la comarca com la Unió Excursionista de Sabadell, el Centre Excursionista de Terrassa, el Club Muntanyenc de Sant Cugat o el Centre Excursionista de Castellar.

La gran vitalitat i afeció a l'esport ha fet que la comarca gaudeixi d'unes excel·lents instal·lacions esportives. Per damunt de totes, destaca el Centre d'Alt Rendiment (CAR) de Sant Cugat del Vallès.

Estadi Olímpic de Terrassa

Instal·lacions del Centre d'Alt Rendiment de Sant Cugat

Partit de futbol a Ripollet

Centre Excursionista de Castellar

Partit d'hoquei patins a Sentmenat

A la comarca destaquen alguns clubs esportius de renom, com ara el Club de Natació Sabadell, el Centre d'Esports Sabadell (club de futbol que ha militat diverses temporades a la primera divisió espanyola), el Terrassa Club de Futbol o els equips d'hoquei sobre herba de Terrassa, com l'Atlètic de Terrassa Hoquei Club o l'Egara Hoquei Club.

A Cerdanyola del Vallès i Sentmenat hi ha una tradició molt arrelada de la pràctica de l'hoquei patins, i a la resta de la comarca el futbol i el bàsquet són esports amb molta tradició. La comarca disposa de quatre camps de golf. Aquests estan situats a Matadepera (Club de Golf La Mola), a Sant Cugat del Vallès (Club de Golf Sant Cugat), a Rubí (Golf Sant Joan) i a Terrassa (Reial Club de Golf El Prat). La llarga tradició esportiva de la comarca fa que hi hagi un calendari consolidat d'activitats esportives de tot tipus al llarg de l'any.

Projecte de la Pista Coberta d'Atletisme de Catalunya a Sabadell